

v področje dali (izročene opravila). Govornik podarja, da ni na tanko določeno, kaj da naj srenje in kaj gosposke opravljajo, ter je vsled tega mnogo prepričan zastran pristojnosti; izročene opravila delajo srenjam mnogo stroškov, iz druge strani pa nemajo izvrševalne oblasti, brez ktere ne morejo nič opraviti. Nasvetuje toraj, da se stvar izroči odboru 9 udov v pretres; dr. Herbst pa predlaga in zbornica temu pritrdi, da se voli v odbor 24 udov, naj bi kolikor mogoče misli vseh strank se razodele. — Do 77. seje še nismo brali volitve tega odbora, v katerem bi ne smel manjkati g. Herman, zvedenec v teh zadevah.

Nadaljeval se je v tej in naslednjih sejah razgovor o delniški postavi, kterej se godi, kakor vsakej reči, ki prepozno pride, da nihčér ž njo zadovoljen ni.

V odboru za pretresovanje državnega proračuna je pri stroških za „bogočastje“ minister Stremayr z Suessem in Giskro mnogo opraviti imel. Obema ni prav, da se iz cerkvene zaloge, ki je napravljena bila iz zaprtih samostanov, leten znesek daje raznim redovnikom, kar pa je ravno tako pravično, kakor če n. pr. minister poljedelstva iz davščin vsako leto odloči nekaj zneskov za povzdigo poljedelstva. — Minister Stremayr se ni mogel vprašalcev drugače odkrižati, kakor da jim je obljubil do prihodnjega leta natančno likvidacijo, to je, da se bo pri vsakem klostru, pri vsakem zavodu, ki dobiva pomoči iz cerkvene zaloge, preiskalo, po kakej pravici da pomoči dobiva. To je skoro tako, kakor da bi se bilo dozdej komu po krivici plačevalo iz cerkvene zaloge!

Za cerkvene potrebe na Štajerskem dovolil je odbor 250.000 gld., na Koroškem 80.600 gld., na Kranjskem 107.000, na Tržaškem 52.000, na Goriškem 74.000, na Istrijskem 71.000 gld. — Čudno pa, da se pri postavku 500.000 gld. „duhovnikom v podporo“ nihčér oglašil ni, ko je vendar jasno kot beli dan, da se mora s tem cerkveni zaklad v kratkem času celó izprazniti, kajti je letos že 4. znesek enake visokosti kakor prejšnji, ki znašajo dozdej skupaj že 2 milijona! Redna plača se s temi „darovi“ nobenemu zboljšala ni, toraj tudi gmotno stanje ne. Tukaj bi bilo treba varčnosti, ne pa pri ubozih goldinarjih, ki jih prejemale samostani. — Lepa je tudi, kar je minister nauka odgovoril Suessu na vprašanje, kako to, da se za duhovske izobraževališča od leta do leta manj v proračun postavlja. Minister je rekel, da za to, ker je če dalje manj kandidatov duh. stanu! Kdo je pa tega kriv? V prvi vrsti država sama, ki profesorje preslabo plačuje; slabeje ko so ti plačani, menj se da izvrstnih učnih moči dobiti in ohraniti, manj slaven je tudi glas učilišč, ki nemajo posebno vabljive moči za mlade ljudi. V drugi vrsti je tega kriva vojaška postava, ki jemlje bogoslovnice najboljših učencev. Namesto pa kolikor se da te napake odstra-

niti, se stiska in odbija če dalje bolj strošek, da mora pešati katoliško življenje, katoliško znanstvo, — gorjé pa cerkvi v sedanjem času brez izobraženega duhovenstva!

V „pravni“ državi avstrijski se ravno postave, ki varujejo „pravno“ stanje državljanom, kaj slabo izvršujejo. Nov dokaz temu je to, da se gozdnarska postava od l. 1852 še zdaj ne izvršuje. To je v odboru za državni proračun izrekel sam minister poljedelstva. Ko ga je namreč poslanec Korb vprašal, ali bi ne kazalo postaviti predelati in za nadzorstvo postaviti pri okr. gosposkah gozdnarskih uradnikov zvedencev, je odvrnil minister, da je treba pred vsem omenjeno postavo v življenje spraviti, ker bi še le nje izvrševanje pokazalo, česar treba popraviti; uradniki bi pa preveč stroškov prizadevali in — zasebnikom v gozdnarskih zadevah preveč vmes govorili!

Dopisi.

V Ljutomeru 26. nov. (Cerkv. predstojništvu in faranom v preudarek.) Radovedni smo, kaj da bo neki naš g. organist, ki se je že večkrat te službe odpovedal, jo že enkrat za dalj časa celó odložil, samo da še nekatere krajcarje več od faranov ali pa cerkve iztisne, napravil zdaj, ko se je oglašil za tukajšnjo podučiteljsko službo mlad gospod, kateri je tudi v muziki našemu dozdanjemu organistu kos, pa vendar vsega tega kakor on ne bo tirjal, je pa podpore bolj potreben in tudi vreden, ker se iz mnogo boljše službe semkaj poda.

Opozorujemo tedaj cerkveno predstojništvo in pa farane na te okoliščine, ki res zaslužijo preudarka. Naš dozdanji g. organist se ne bo mogel na posebne zasluge za cerkev in cerkveno srenjo sklicevati, ker je bil za svoje opravila tudi dostojno plačan.

Iz Celja 23. nov. (Nova bolnišnica.) Nekdaj je celjska bolnišnica tako imenitna in bogata bila, da je še l. 1729. 18 duhovnikov na nje ime pravico do užitka (tischtitel) imelo. Njej je pripadala 1. gosposkina pravica sv. Duha, ktera njej je nesla po poročilu celjske kronike 1300 fl. na leto; 2. bolnišnica s kapelico sv. Elizabete, žitnica, klet, hlev, dva skednja z kozolcem in terilnico; 3. vrti, njive, travniki in vinogradi. Novejši čas je pa po prodanih posestvih tako obožala, da spada zdaj med najslabejše naše dežele. Leta 1784 so se denarji raznih cerkvenih bratovščin celjske farne cerkve v svoti 878 gold. v pomoč vzeli in bolnišnica se je vnovič popravila. — Ko se je l. 1798 v tačasem minoriškem samostanu na veliki četrtek ogenj vnel, ki je skoro vse mesto vpepelil, pogorela je tudi bolnišnica in se je potem le za silo postavila in z deskami pokrila. K a p l a n u Žigi Juvančiču in trgovcu Pavlu Kajndelsdorfer-ju so se imeli Celjani zahvaliti, da sta s svojim trudom l. 1824 po mestu

nabrala 1209 gld. in bolnišniško poslopje popravila, kakor še zdaj stoji. — Poslopje ima po večjem odsolnčnem in premalo zračne izbe, zato se je že dolgo govorilo, da bi mestjani kako boljše hišo za bolnike preskrbeli. — Pretečeno jesen se je mestnim očetom posrečilo, v ljubljanskem predmestju hišo rajnega kamnoseka Hofer-ja kupiti, katero so, kolikor se v kratkem času da, popravili tako, da so 14 t. m. bolnike v njo prenesli. Dali so tej bolnišnici ime „Gisela Spital“. Izbe novega poslopja so lepše in prijetnije od prej imenovanih, pa prostora še tudi v tem stanovanjsku ni več, kakor v starem, in se je bati, da bo v zimskem času preveč bolnikov moralo v posamesnih izbah ležati, dokler se ne bo poslopje povešalo, kakor je namenjeno.

Stari so pri stavbi bolnišnice vselej tudi mislili na duhovno tolažbo bolnikov, in so, če le mogoče, kapelice bolnišnicam prizidavali. Denešnji mestjani na kaj takega ne mislijo; če se pa uredni govornica, da je celjskega župana volja usmiljene sestre bolnikom v postrežbo iz Gradeca poklicati, se bo tudi za duhovske potrebe bolnikom skrbelo.

Iz Celjske okolice. („Kapunovdvor.“ Kateketiške jeremiade.) G. dopisnik iz Celja poroča v 45. številu „Gosp.“, da je optijski „Kapunovdvor“ na prodaj in meni, da bi bil prav sposoben za šolske sestre, katerih je v Celju prav silno potreba, čemur mu prav radi pritrđimo. — Ne bi li bilo prevdarka vredno, ko bi ga preč. kn. škof. konzistorij kupil iz glavnice, iz katere se podpirajo dostikrat prav nevaležni dijaki, in bi se šolske sestre tje poklicale. Tako bi se posestvo cerkvi in škofiji ohranilo, ženski mladeži pa krščanska vzreja zagotovila.

V kratkem času smo duhovni Lav. škofije prejeli dva „učna načrta za kršč. nauk na ljudskih šolah v Lav. škofiji.“ enega od preč. kn. škof. konzistorija, drugega po srenjskih zastopih. Prvi je tiskan v „narodni tiskarni v Mariboru“, drugi v „društveni tiskarni v Gradcu.“ Oba delita učno stvarino čisto enako po razredih, v poglavitni reči sta si pa nedosledna. Od kn. škof. konzistorija poslani poveda, koliko ur da imamo ali smemo krščanski nauk po posamesnih razredih podučevati; — od srenje poslani pa število učnih ur zamolčuje. Poleg najnovejšega ministerskega ukaza je v I. razredu odločena za krščanski nauk le ena ura na teden, po načrtu od preč. kn. škof. konzistorija poslanem pa dve. Kterega se imajo kateketi držati? Sicer je ta določba zmedena in nejasna, kakor nova šolska postava sploh; kajti v ljudski šoli na kmetih sta najmanj 2 razreda v eni sobi. Kdo bo tedaj odstopil: učitelj ali kateket? Ali hočeta oba naenkrat v eni sobi podučevati?

Ko mi je g. učitelj oficielno uro naznanil, začel sem premišljevat, kaj da mora temu vzrok biti, da je za kršč. nauk le ena ura na teden

odločena, najti pa nisem mogel pravega uzroka: toraj mislim, da je postavodajna oblast le hotela nekoliko privoliti liberalnim kričačem, ki bi radi kateketa in verski poduk prej ko mogoče iz šole pahnili. Vlada si je mislila: Pri drobnih otrocih ne bo toliko škodovalo, kričačem pa se nekoliko jeziki zavežejo, če se v najnižjem razredu ena ura kat. poduku odškrne.

Zdaj začnem računati, v koliko urah da bode kateket v šolskem letu prav za prav kršč. nauk razlagal, in sem našel to-le:

Leto ima tjednov	51
za šolske počitnice je odločenih	6
v letošnjem šolskem letu 1874/5 odpade na cerkvene in šolske praznike ur	10;

ako se podučuje kršč. nauk po enkrat na teden, ostane zá-nj v letu celih 35 ur!

Prevdarimo, da se v začetku leta šola slabo obiskuje, da potem zima pride; slabo obleko otrok, daljni pot, slabo vreme, bolezen; da je dostikrat kateket po opraviilih svojega poklica zadržan v šolo priti, — in ostaje še kakih 20 ur na leto za kat. poduk pri otrocih, ki ga najbolj potrebujejo, ker si sami celó nič pomagati ne morejo. Ako ne bo sv. Duh kateketa in otroke bolj podpiral in razsvetljeval, kakor je postavodajalce, bodo prav slabi kristjani iz šole prihajali. — Kdo se bo pri vladi potegnil za krščansko vzrejo šolske mladeži? Kaj bo z ljudstva, če se mu mlada korešina v šoli okuži? Ali smo res že tako dalječ, da nema cerkv. oblast pri šoli ničesar več govoriti? Kaj delata duhovna uda v dež. šol. svétu?

Oba načrta priporočata enake knjige za kršč. nauk, ki se dobivajo v c. k. založbi šolsk. knjig na Dunaju. Kdor ima priložnost s šolarji se pečati, poišče si primernih bukvic za podučevanje. Za vsak šolski predmet dobiva se obilno primernih šolskih knjig, le za kršč. nauk imamo najbolj nevkretno, nepraktično. Naj neprimerniši katekizem pa je: „Krščanski-katolški nauk okrajšan.“ Kdor otroke sili, da se naj iz teh bukvic na pamet učijo, ni učenik, marveč mučenik svojih učencev. Tudi so knjižice za kršč. nauk predrage. Kranjci imajo kaj čeden in za otroke — šolarje mičen, po vsem praktičen katekizem, ki ni predrag.

Oba načrta podučujeta kateketa, da naj v I. razredu, v katerem otroci še brati ne znajo, „jih ustmeno v pripovedkah podučuje.“ — Tristo medvedov! ako mi kdo pove in dokaže, da je kedaj ali še zdaj kateri kateket otroke, ki še brati ne znajo, drugače uči, kakor v pripovedkah ustmeno, kupim mu „Brenceljna“ za celo leto! —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarska rodovina zgubila je enega svojih udov: Nadvojvoda Karl Ferdinand je 20. t. m. v svojem gradu v Židloho-